

פרשת וישב – שלישי

(כג) וַיְהִי בְּאַשְׁרָא־בֶּא יוֹסֵף
אֶל־אָחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־
יוֹסֵף אֶת־כְּתֻנֹתוֹ אֶת־כְּתֹנֶת
הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו:

כג וַיְהִי, כִּד אֶתָּא יוֹסֵף
לְוֹת אַחוּהִי; וְאֶשְׁלַחוּ
יֵת יוֹסֵף יֵת כְּתוּבָהּ, יֵת
כְּתוּבָא דְפָסִי דְעֵלוּהִי.

רש"י א את כתנתו. זה חלוק: את כתנת הפסים. הוא שהוסיף לו
אביו יותר על אחיו:

(כד) וַיִּקְחֻהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ
הַבְּרָה וְהַבּוֹר רֶק אֵין בּוֹ מַיִם:

כד וַיִּקְחֻהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ
לְגָבָא; וְגָבָא רִיקָן, לִית
בֵּיהּ מַיָּא.

רש"י והבור רק אין בו מים. ממשמע שנאמר והבור רק איני
יודע שאין בו מים מה תלמוד לומר אין בו מים. מים אין בו
אבל נחשים ועקרבים יש בו:

(כה) וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל־לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ
עֵינֵיהֶם וַיֵּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרֶחַת
יִשְׁמָעֵאלִים בָּאָה מִגִּלְעָד
וַיִּגְמְלִיהֶם נָשָׂאִים נָכָאת
וַצְרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד
מִצְרַיִמָּה:

כה וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ, לְמִיכָל
לְחָמָא, וְזָקְפוּ עֵינֵיהוֹן
וַחֲזוּ, וְהָא שְׂרִית
עֲרַבָאִי אֲתִיָּא מִגִּלְעָד;
וַיִּגְמְלִיהוֹן טַעֲנִין, שְׁעָף
וְקִטָּף וּלְטוּם אֲזִלִּין,
לְאַחְתָּא לְמִצְרַיִם.

רש"י א ארחת. כתרגומו שירת על שם הולכי אורח: וגמליהם
נשאים וגו'. למה פרסם הכתוב את משאם להודיע מתן שכרן
של צדיקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן
שריחן רע ולזה נודמנו בשמים שלא יזק מריח רע: נכאת. כל
כנוסי בשמים הרבה קרוי נכאת וכן ויראם את כל בית נכחה
מרקחת בשמיו ואונקלוס תרגם לשון שעווה: וצרי. שרף
הנוטף מעצי הקטף והוא נטף הנמנה עם סמני הקטורת:
ולט. לוטיתא שמו בלשון משנה ורבותנו פרשו שרש עשב
ושמו אשטרולוזיא"ה במסכת נדה:

(כו) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אָחָיו
מַה־בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת־אָחֵינוּ
וּבִסֵּינוּ אֶת־דָּמוֹ:

כו וַיֹּאמֶר יְהוּדָה, יְהוּדָה,
לְאַחוּהִי: מָא מָמוֹן
נִתְהַי לְנָא, אַרִי נְקִטוּל
יֵת אַחוּנָא, וְנִכְסִי, עַל
דְּמִיָּה.

רש"י א מה בצע. מה ממון כתרגומו:
ובסינו את דמו. ונעלים את מיתתו:

(כז) לָבוֹ וְנִמְכְּרֵנוּ לִישְׁמָעֵאלִים
וַיִּדְנוּ אֶל־תְּהִיבּוֹ כִּי־אָחֵינוּ
בְּשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמָעוּ אָחָיו:

כז אִיתוּ וַיִּנְבְּנִיָּה
לְעֲרַבָאִי, וַיִּדְנָא לָא
תְּהִי בֵּיהּ, אַרִי אַחוּנָא
בְּסָרְנָא, הוּא; וְקִבִּילוּ
מִנֵּיהּ, אַחוּהִי.

רש"י א וישמעו. וקבילו מניה וכל
שמיעה שהיא קבלת דברים כגון זה וכגון וישמע יעקב אל
אביו. נעשה ונשמע. מתורגם נקבל וכל שהיא שמיעת האוזן
כגון וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן. ורבקה שומעת.
וישמע ישראל. שמעתי את תלונות כלן מתורגם ושמעו
ושמעת ושמע שמיע קדמי:

(כח) וַיַּעֲבְרוּ אַנְשִׁים מְדִינָיִם
סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־
יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־
יוֹסֵף לִישְׁמָעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים
כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף
מִצְרַיִמָּה:

כח וַיַּעֲבְרוּ גְבֵרֵי מְדִינָאִי
תַּגְרִי, וַיִּגְדּוּ וַאֲסִיקוּ יֵת
יוֹסֵף מִן גָּבָא, וַיִּבְיֵנוּ יֵת
יוֹסֵף, לְעֲרַבָאִי בְּעֶסְרִין
כֶּסֶף; וַאֲתִיָּאוּ יֵת
יוֹסֵף, לְמִצְרַיִם.

רש"י א ויעברו אנשים מדינים. זו היא שירה אחרת והודיעך
הכתוב שנמכר פעמים הרבה: וימשכו. בני יעקבאת יוסף
מן הבור: וימכרוהו לישמעאלים והישמעאלים למדינים
והמדינים מכרוהו למצרים:

(כט) וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל־הַבּוֹר
וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע
אֶת־בְּגָדָיו:

כט וְתָב רְאוּבֵן לְגָבָא,
וְהָא לִית יוֹסֵף בְּגָבָא;
וַיִּבְזַע, יֵת לְבוּשׁוּהִי.

רש"י א וישב ראובן. במכירתו לא היה שם שהגיע יומו לילך
ולשמש את אביו דבר אחר עסוק היה בשקו ובתעניתו על
שבִּלְבַּל יצועי אביו:

(ל) וַיָּשָׁב אֶל־אָחָיו וַיֹּאמֶר
הַיִּלֵּד אֵינָנו וְאֲנִי אָנֹכִי אֲנִי־
בָּא:

ל וְתָב לְוֹת אַחוּהִי,
וַאֲמַר: עוֹלִימָא
לִיתוּהִי, וְאָנָא לֹאֵן אָנָא
אֲתִי.

רש"י א אנה אני בא. אנה אברח מצערו של אבא:

(לא) וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף
וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ
אֶת־הַכְּתֹנֶת בַּדָּם:

לא וַיִּנְסִיבוּ, יֵת כְּתוּבָא
דְּיוֹסֵף; וַיִּנְכְּסוּ צִפִּיר בִּר
עִזִּי, וַיִּטְבְּלוּ יֵת כְּתוּבָא
בְּדָמָא.

רש"י א שער עזים. דמו דומה לשל אדם: הכתנת. זה שמה
וכשהיא דבוקה לתבה אחרת כגון כתנת יוסף כתנת פסים
כתנת בד נקוד כתנת:

(לב) וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת
הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם
וַיֹּאמְרוּ זֹאת מַצְאֵנוּ הַכְּרִנָּא
הַכְּתֹנֶת בִּנְנָה הוּא אִם־לֹא:

לב וַיִּשְׁלַחוּ יֵת כְּתוּבָא
דְּפָסִי, וַאֲתִיָּאוּ
לְאַבוּהוֹן, וַאֲמָרוּ, דָּא
אַשְׁכַּחְנָא: אֲשַׁתְּמוּדַע
כְּעַן, הַכְּתוּבָא דְכִרְדָּךְ
הִיא אִם לֹא.

(לג) וַיִּכְרֶה וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי
חִיָּה רָעָה אֲכַלְתָּהּ טָרֶף
טָרֶף יוֹסֵף:

לג וַאֲשַׁתְּמוּדַעָה וַאֲמַר
כְּתוּבָא דְכָרִי, חִיתָא
בְּשָׂתָא אֲכַלְתִּיהּ;
מְקַטֵּל קַטִּיל, יוֹסֵף.

רש"י א ויאמר כתנת בני. היא זו: חייה רעה אכלתהו. נצנצה בו
רוח הקדש סופו שתתגרה בו אשת פוטיפר ולמה לא גלה
לו הקדוש ברוך הוא לפי שהחרימו וקללו את כל מי שיגלה
ושתפּו להקדוש ברוך הוא עמהם אבל יצחק היה יודע שהוא
חי אמר היאך אגלה והקדוש ברוך הוא אינו רוצה לגלות לו:

(לד) וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׁמֹלְתּוֹ
וַיִּשֶׁם שֵׁק בְּמַתָּנוֹ וַיִּתְּאֵבֵל
עַל־בָּנוּ יָמִים רַבִּים:

לד וַיִּבְזַע יַעֲקֹב
לְבוּשׁוּהִי, וַאֲסַר שְׂקָא
בְּחִרְצִיָּה; וַאֲתֵאֵבֵל עַל
בְּרִיָּה, יוֹמִין סְגִיאִין.

רש"י א ימים רבים. עשרים ושתים שנה משפרש ממנו עד
שירד יעקב למצרים שנאמר יוסף בן שבע עשרה שנה וגו'
ובן שלשים שנה היה בעמדו לפני פרעה ושבע שני השבע
ושנתים הרעב כשבא יעקב למצרים הרי עשרים ושתים
שנה כנגד עשרים ושתים שנה שלא קים יעקב כבוד אב ואם
עשרים שנה שהיה בבית לבן ושתי שנה בדרך בשובו מבית
לבן שנה וחצי בסכות וששה חדשים בבית אל. וזהו שאמר
ללבן זה לי עשרים שנה בביתך לי הן עלי הן וסופי ללקות
כנגדן:

(לה) וַיִּקְמוּ כָל־בָּנָיו וְכָל־בָּנֹתָיו
לְנַחֲמֹו וַיִּמָּאן לְהַתְנַחֵם
וַיֹּאמֶר כִּי־אָרַד אֶל־בְּנֵי אָבִי
שְׁאֵלָה וַיַּבֵּךְ אֹתוֹ אָבִיו:

לה וַיִּקְמוּ כָל בְּנוֹהִי וְכָל
בְּנִתִּיָּה לְנַחֲמוּתִיָּה,
וְסָרִיב לְקַבְּלָא
תַּנְחוּמִין, וַאֲמַר, אַרִי
אִיחוּת לְוֹת בְּרִי כִּד
אַבִּילָנָא לְשָׂאוּל; וַיִּבְכָּא
יִתִּיָּה, אַבוּהִי.

רש"י א וכל בנותיו. רבי יהודה אומר
אחיות תאומות נולדו עם כל שבט
ושבט ונשאום. רבי נחמיה אומר כנעניות היו אלא מהו וכל
בנותיו כלותיו שאין אדם נמנע מלקרוא לחתנו בנו ולכלתו
בתו: וימאן להתנחם. אין אדם מקבל תנחומין על החי וסבור
שמת שעל המת נגזרה גזרה שישתכח מן הלב ולא על החי:
ארד אל בני. כמו על בני והרבה אל משמשין בלשון על. אל
שאוּל ואל בית הדמים. אל הלקח ארון האלהים ואל מות
חמיה ואישה: אבל שאלה. כפשוטו לשון קבר הוא באבלי
אקבר ולא אתנחם כל ימי. ומדרשו גיהנם. סימן זה היה מסור
בידי מפי הגבורה אם לא ימות אחד מבני בחיי מוכטח אני
שאיני רוצה גיהנם: ויבך אותו אביו. יצחק היה בוכה מפני
צרתו של יעקב אבל לא היה מתאבל שהיה יודע שהוא חי:

(לו) וְהַמְדָּנִים מָכְרוּ אֹתוֹ
אֶל־מִצְרַיִם לְפוֹטִיפָר סָרִיס
פְּרָעֹה שֶׁר הַטְּבָחִים: פ

לו וַיִּמְדִּינָאִי זַבִּינוּ יִתִּיָּה,
לְמִצְרַיִם: לְפוֹטִיפָר
רַבָּא דְּפִרְעָה, רַב
קְטוּלִיאָא.

רש"י א הטבחים. שוחטי בהמות המלך: